



Liderlik Yönelimi İle Sportmenlik Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Fırat Çetinöz¹, Ogün Uygun¹, Kadir YILDIZ¹

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-9962-5980>

<https://orcid.org/0000-0003-0707-8962>

<https://orcid.org/0000-0003-3347-0319>

Email: fcetinoz@gmail.com, ong.uygun@gmail.com, kadiryildiz80@hotmail.com

Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 18.12.2020 - Kabul: 07.01.2021)

Öz

Bu çalışmada, Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelimleri ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya, seçkisiz örneklem yöntemlerinden kolayda örnekleme yoluyla belirlenen 170 erkek ve 80 kadın olmak üzere toplam 250 üniversite öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Bolman ve Deal (1991) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması Dereli (2003) tarafından yapılan Liderlik Yönelimi Ölçeği (4 alt boyut, 32 madde) ile Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen Balçıklı (2010) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Sportmenlik yönelimi ölçeği (4 alt boyut, 20 madde) kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise tanımlayıcı istatistikler ve araştırma verilerinin düzgün dağılım göstermediği için Sperman Korelasyon testleri uygulanmıştır. Analizler neticesinde Sportmenlik yönelimi ile liderlik yönelimi arasında ve her iki ölçeğin alt boyutları arasında pozitif yönlü orta düzeyde istatistiksel olarak ilişkiler tespit edilmiştir. Ayrıca lisans düzeyinde spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin sportmenlik ve liderlik düzeylerinde yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak alınan lisans düzeyinde spor eğitiminin sportmenlik yönelimi ile liderlik yönelimini üzerinde etkisinin olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik yönelimi, sportmenlik, öğrenci



Examining the Relationship Between Leadership Orientations and Sportsmanship Orientations

Abstract

The aim of this study is to reveal the relationship between leadership orientations and sportsmanship tendencies of students studying in the Faculty of Sport Sciences at Manisa Celal University. The data of the study were obtained from a total of the faculty of 250 people, including 170 men and 80 women studying at the said university. The Leadership Orientation Scale, developed by Bolman and Deal (1991) and adapted to Turkish, was used to determine the Leadership characteristics of the participants. This scale is a 5-point Likert-type scale and consists of 4 sub-dimensions and a total of 32 items. In order to determine the sportsmanship orientation of the participants, a scale consisting of 20 expressions and 4 sub-dimensions, in the form of a 5-point Likert-type scale, which was developed in Turkish by Balçıkan (2010) developed by Vallerand et al., (1997), was used. As a result of the analyzes, positive-oriented ($p < 0.01$) medium level relationships were detected both at the scale level and between the scales sub-dimensions. With this result, there may be a disappearance between the sportsmanship orientation and the leadership orientation selection.

Keywords: Leadership orientation, sportsmanship, student



Giriş

Eğitim kavramını; Eflatun "*bedene ve ruha, yetenekli olduğu güzelliği vermek*" olarak tanımlanırken; Emile Durkheim ise "*yetişmiş nesiller tarafından, henüz sosyal hayat için olgun hale gelmemiş bulunan nesiller üzerinde yapılan her çeşit etki*" olarak ifade etmektedir. Her iki tanımın ortak noktasında eğitimin, insanın gizli yeteneklerini ortaya çıkarma ve gelecekteki sosyal yaşama kişiyi hazırlama niteliğinin olduğunu düşünülebilir. Buradan hareketle bir toplumdaki eğitimin, o toplumu ileriye götüren ana etkenlerin başında geldiği düşünülmektedir. Günümüzde ekonomik olarak gelişmiş ülkelerde en fazla önem verilen konulardan birisi eğitim kavramının önemini ortaya koymaya yönelik olarak, eğitilmiş birey ve onun gücünün daha rasyonel daha verimli hale getirilmesinin çabası veya yollarını araştırmaktır (Patır ve Yıldız, 2008).

18-25 yaş aralığındaki genç bireyler için üniversitedeki eğitim-öğretim süreci ve ergenliğe geçiş dönemindeki gelişimsel dönemler arasında önemli etkileşimler mevcuttur. Diğer bir ifade ile özellikle lisans düzeyindeki eğitim-öğretim üniversite öğrencilerinin yaşamında, gençlerin akademik, kişisel ve sosyal yaşantıları deneyimlemesinde önemli bir süreç olarak tanımlanabilir. Başka bir açıdan da günümüzdeki hızlı ekonomik, teknolojik ve sosyal değişimler, üniversite öğrencilerinin akademik gelişimlerinin yanı sıra, onların kişisel ve sosyal gelişimlerinin de titizlikle ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır (Karataş ve Gizir, 2013). Bu ifadelerden hareketle bireylerin liderlik vasıflarını geliştirmesinin önemli çıktıları olabileceği ifade edilebilir.

Alanyazındaki birçok çalışmada liderlik yaklaşımlarının, tarzlarının ve yönelimlerinin önemine değinildiği görülmektedir. Bundel (1930), "insanları ikna ederek onlara istediklerini yaptırabilme sanatı" olarak aktarıırken; Copeland (1969), "insanları zihinsel, fiziksel ve duygusal olarak etkileyebilme sanatı" şeklinde ifade etmektedir. Gallagher (1997) ise "tüm potansiyelleri ve isteklilikleriyle amaca ulaşma çabası sarf etmek için insanları etkileme süreci" olarak belirtmektedir.

Liderliğin birçok tanımının olmasında kültürel farklılıkların etkisinden bahsedilmektedir (Çelik ve Sünbül, 2008). Günümüze kadar çok sayıda liderlik tanımları yapılmış olmasına rağmen, henüz üzerinde fikir birliğine varılmış bir tanım geliştirilememiştir. Bu nedenle literatürde liderlik üzerine farklı tanımlamalar yapılmıştır (Filiz ve ark., 2016:96).

Bireylerin davranışsal değişimlerindeki liderliğin önemli etkisi kadar, spor ortamlarında da liderlik ve spor ahlakı çalışmalarının merak uyandırdığını söylemek pekte yanlış olmaz. Spor ahlakına yönelik gerçekleştirilen araştırmaların günden güne çeşitlenerek artmakta olduğu söylenebilir. Sporda ve günlük yaşamda ahlaksal yargı, saldırganlık (Bredemier ve ark., 1986:304; Bredemier, 1994; Tolukan ve ark., 2017), sportmenlikte bireysel ve çevresel faktörler (Stornes, 2001), spor yapan ve yapmayan bireysel ahlaki gelişimi (Aydın ve ark., 2020; Bredemier ve Shields 1986) gibi konular alanda öncü sayılabilecek çalışmalar arasında gösterilebilir.



Sportmenliğin yaygın olarak; spordaki sosyo-ahlaki ilişki arasındaki normatif standartlarla ilgili bir kavram olduğu belirtilse de özünde sportmenlik, spor ruhuna uygun olarak nasıl davranılacağını ileri süren erdemli davranışsal eğilimler olarak görülmektedir (Stornes ve Bru, 2002).

Sportmenlik kavramını tanımlanırken; sorumlu ve düşünceli bir sporcunu hakça rekabeti ve dürüstlüğü olarak açıklanabilir. Başka bir deyişle; yüce gönüllülük, saygı, kibarlık, cana yakınlık, şefkat, altruizm, cömertlik gibi kavramlarla da ifadelendirilebilir (Akoğlu ve ark., 2019; Stornes ve Ommundsen, 2004). Basit olarak sportmenlik kavramı tanımlayacak olursak; sporcuların yarışmayı ya da müsabakayı nasıl oynamaya yönlendirildiği ile alakalıdır. Sportmenliğin nasıl anlaşılması gerektiğini açıklayan üç teorik yaklaşım vardır. Bunlarda ilki, sosyo-bilişsel teoridir. Bu yaklaşımda modellemede ve pekiştirme sürecinde sporcuların rekabet içeren durumlarda uygun olan ve olmayan davranışlarını tanımlamaktadır. İkinci teoride ise yapısal gelişim modellerindeki kavramlardan ve özellikle ahlaki mantıktan bahsedilmektedir. Ahlaki diyalog yoluyla bir kişinin uzlaşma kapasitesinin sportmenlik ile ilişkilendirilen benzer eğilimleri ileri sürerek saldırganlık üzerine etkilerini göstermektedir. Son teoride ise, sosyo psikolojik yaklaşımdır. Sportmenliğin sosyo-psikolojik model ile temellenen yönü bulunmaktadır. Sosyo psikolojik yaklaşımda sportmenliğin; sportmenlik yönelimi, sportmenlik yöneliminin gelişimi ve sportmenliğe yönelik davranışlar olmak üzere üç anahtar ögesi bulunmaktadır (Vallerand ve Losier, 1994). Vallerand ve Losier sosyo-psikolojik modeli, sportmenlik ve kişisel karar arasındaki ilişki olarak açıklamaktadır (Chantal ve Bernache-Assolant, 2003).

Bu çalışmanın amacı lisans düzeyinde spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin liderlik ve sportmenlik yönelimlerinin arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Daha önceden bu alanlarda yapılan farklı çalışmalarda ayrı ayrı olarak farklı değişkenler ile açıklanmaya çalışılmış bağımlı değişkenlerin arasındaki ilişkiyi ortaya koyması ve özellikle Türkçe literatürde de bu tarz çalışmanın az olması nedeni mukayese etme zorluğu ortadan kaldırmak amacı ikincil amaç olarak güdülmüştür.

Kavramsal Çerçeve

Liderlik Yönelimleri

Bolman ve Deal (1991) yapmış oldukları çalışmalarında karmaşık olan liderlik tanımlamalarının anlaşılabilirliğini arttırmak için liderlik yönelimlerini dört bölümde sınıflandırmışlardır. Bu bölümler: Yapısal Perspektif, İnsan Kaynağı Perspektifi, Politik Perspektif ve Sembolik Perspektif olarak belirtilmektedir.

Yapısal Perspektif: Yapısal perspektif üretkenliği ön plana çıkarır ve bürokratik nitelikler arasında yer alan iş bölümünü, emir komuta zincirini, rollerdeki ve sorumlulukları tanımlamaktadır. (Dereli, 2003). Yukarıdaki tanımların ışığında lider konumundaki bireyin öncelikle politika ve prosedürlerin herkes tarafından kavranması ve örgütsel amaçların gerçekleşmesinden sorumludurlar. Bu liderler modeli genellikle ne yaptığını iyi bilen liderler olarak nitelendirilmektedir (Bilir, 2005). Yapısal perspektifte liderlik modeli; “açık ve



mantıksal düşünen, sorunlara dikkatli bir analiz yoluyla yaklaşan sorunlara verilerle ve mantıkla yaklaşan, ayrıntılara kesin dikkat eden” analitik boyut ile “çok iyi örgütlenmiş olan, anlaşılır politikalar geliştiren ve uygulayan, tutarlı hedef ve yön sağlayan, açık yapı ve sistemlere kuvvetle inanılan” örgütlenmiş boyut olarak üzere iki kısımdan meydana gelir (Bolman ve Deal, 1991).

İnsan Kaynağı Perspektifi: İnsan kaynakları perspektifi özünde psikoloji ve örgütsel davranışların bulunduğu bir modeldir ve kişinin gereksinimleri ile güdülerinin öneminden bahsetmektedir. Bu vurgunun odak noktasını insan ilişkileri ve bu ilişkilerin karşılaştırılması söz konusudur (Bilir, 2005). İnsan ilişkilerinin açıklanmasında başka kimselerin sorunlarına ilgi göstermek ve karar alma noktasında katılımı sağlayarak paylaşılmış kararların alınması sağlamak liderlerin takipçilerinde bağlılık ve katılımlarını elde etme yolları arasındadır (Arslan ve Uslu, 2014). Başka bir deyişle bu perspektif; “başkalarına destek veren ve onlarla ilgilenen, başkalarının duygularıyla ilgilenen, başkalarına tutarlı tepkiler gösteren ve iyi yapılmış işleri gösteren” destekleyici boyut ile “kararlara katılımı destekleyen, iyi dinleyen, yeni fikirlere açık, katılımcı yönetimi benimseyen” katılımcı boyut olmak üzere iki boyuttan meydana gelmektedir (Bolman ve Deal, 1991).

Politik Perspektif: Politik perspektifte çatışma kaçınılmaz olarak görülür ve kıt kaynaklar için girişilen rekabet örgütsel yaşamın temel özelliği olarak kabul edilir. Politik yönelimi benimsemiş liderlerde pazarlık etme becerisi ve koalisyon oluşturma yetenekleri gelişmiştir (Arslan ve Uslu 2014). Bu liderler güçlerini belli bir alanda kabul ettirerek karşılıklı anlaşmaların sağlanması için görüşme ve pazarlık yöntemini kullanırlar (Dereli, 2003). Ayrıca politik perspektif; “insanları ve kaynakları harekete geçirebilen, ikna edici ve etkileyici olan, işbirliği ve destek elde etmede etkin ve güçlü destek tabanı için anlaşmalar geliştiren” güçlü boyut ve “örgütsel uyuşmazlıklara cevap verebilen, politik olarak duyarlı ve becerili olan ve muhalefete karşı kazanmasını bilen” becerikli boyut olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır (Bolman ve Deal, 1991).

Sembolik Perspektif: Sembolik perspektif yaklaşımında organizasyonun değerleri ile kültürü ön plana çıkartmaktadır. Bu ön plana çıkarmadaki amaç öncelikli örgütsel etkinlikleri açıklamak ve bu etkinliklerdeki kavrama belirsizliği azaltılması yoluna gidilmesidir (Dereli, 2003). Birlikte paylaşılan anlamlı kurallar, anlaşmalar ve karşılıklı anlayış ile semboller davranışları yönlendirir. Sembolik liderler, takipçilerinde gerekli heyecanı tahsis ederek örgüte bağlılıklarını artırır. Böylelikle sembolik olarak çözümlene yolu tercih eden liderler örgütsel mit, tören ve diğer sembolik unsurların önemini kabul ederek geliştirilmesine de destek verirler (Bilir, 2005). Ayrıca sembolik perspektif; “başkalarına en iyiyi yapmaları için ilham veren, güçlü bir vizyon ileten, sadakat üreten ve ilgi geliştiren” ilham verici boyut ile “kültüre özen gösteren, hayal gücünü çalıştıran ve yaratıcı olan, yeni ve heyecan verici olasılıklar üreten ve oldukça etkileyici olan” karizmatik boyut olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır (Bolman ve Deal, 1991).

Sportmenlik Yönelimleri



Kişinin sportmenlik yönelimi açıklaya bilmek içinde birkaç bileşen olduğunu düşünülebilir. Bunlarda ilki sportmenlik kavramına bakış açısı olabilir. Bu kavram kısaca; genel anlamda daha önceden belirlenmiş kalıplar dahilinde sosyo-ahlaki standartlarla ilgilidir. Bu bağlamda spor ruhuna uygun ve erdemli davranış eğilimleri olarak nitelendirilebilir (Stornes, 2002). Bir diğer bileşen sportmenlik tanımı içinde yer alan erdem kelimesidir. Zira bu bileşen bir sonraki adımda sportif erdem olarak karşımızda çıkacaktır. Bunun yanında Fair play kavramı ve spor ahlaki diğer bileşenler olarak sayılabilir. Sosyolojik olarak sportmenlik; sportmenlik yönelimi, sportmenlik yöneliminin gelişimi ve sportmenliğe yönelik davranışlar olarak üç başlıkta incelenmektedir (Vallerand, 1994)

Liderlik ve Sportmenlik Arasındaki İlişkisi

Liderlik kavramı; diğer bireyleri, kişisel kaygılarını bir süre bir kenara iterek algılaması ve grubun amaçlarını göz önünde tutan ve görevleri doğrultusunda önemli olan ortak amaçları doğrultusunda hareket ettirme süreci olarak ifade edilebilir (Hogan ve ark., 1994:3). Başka bir ifade ile bir organizasyonun önceden belirlemiş olduğu hedefler ya da amaçlar doğrultusunda kişilerin gönüllü olarak önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda çaba göstermelerini gerçekleştiren bir etkileme sürecidir (Paglis ve Green, 2002).

Sportmenlik kavramı; spor ortamında ahlak kurallarına uygun davranışlar tümü olarak nitelendirilmektedir (Cremades, 2014). Sportmenlik her şeyden önce kişinin onuruna ve şerefine gösterilen saygısı olarak ve önemi olarak ifade edilmektedir. Ayrıca sporun her aşamasında ve her disiplininde hak ve adalet prensibiyle hareket etme ilkesi olarak kabul edilmektedir (Pehlivan, 2004). Kısaca sportmenlik, gerek sporun hayatında gerekse sporun dışındaki hayatta göstermiş olduğumuz ahlaki tutum ya da ahlaki davranışlar olarak açıklanabilir. Başka bir ifade ile başarıya giden yolda bencillik duygusundan yoksun olumlu davranışlar gösterme şekli olarak da ifade edilebilir.

Gerçekleştirilen birçok çalışmada liderlik ve sportmenlik kavramlarından yola çıkarak, bu iki kavramın birbirleri ile ilişkili olduğu söylenebilir. Kişinin ahlaki tutumları ve sportmen (centilmen) davranışları ile çevresindeki bireyleri etkileme imkânın yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum kişilerin liderlik özelliklerinin de yüksek olduğunu anlamına gelmektedir. Bunun nedeni ise liderlik, etrafındaki insanları kişisel özellikleri ile kendi fikirleri ile takipçilerini sürükleyebilme yeteneği olarak açıklanabilir. Sportmence ve adaletli bir şekilde davranış ve tutum sergileyen kişilerin, takipçiler tarafından örnek alınan ve bir kişilik örüntüsü olarak benimsenerek ortaya çıkması, o bireylerin karizmatik liderlik duruşuna sahip olduğunun şeklinde açıklanabilir (Çakıcı, 2009).

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Mevcut çalışmada nicel araştırma desenlerinden betimsel ve ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır.

Çalışma Grubu



Çalışmaya 2019-2020 eğitim yılı güz döneminde Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi (Örgün ve II. Öğretim) öğrenim gören seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yoluyla belirlenen 250 (170 Erkek; 80 Kadın) gönüllü katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Liderlik Yönelim Ölçeği (LYO)

Katılımcıların Liderlik Yönelimlerini belirleyebilmek için Bolman ve Deal (1991) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Dereli (2003) tarafından yapılan Liderlik Yönelimi Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek 4 alt boyuttan ve 32 maddeden meydana gelmekte ve 5'li likert tipi bir ölçme aracıdır. Alt ölçekler kısa açıklamaları ile alt ölçeklere karşılık gelen maddeler aşağıdaki gibidir;

İnsana Yönelik Liderlik (LYOİYL): Örgüt veya grup içerisinde yer alan kişilerin duygularıyla ve düşünceleriyle alakalı, grup üyelerini destekleyici ve katılımcılığı özendirici bir liderlik profili olarak tanımlanır (2, 6, 10, 14, 18, 22, 26 ve 30. madde).

Yapıya Yönelik Liderlik (LYOYYL): Sorunları mantıksal çerçeve içinde çözümlen ve grup üyelerini iyi bir şekilde organize eden bir liderlik profilini temsil eder (1, 5, 9, 13, 17, 21, 25 ve 29. madde).

Dönüşümsel Liderlik (LYODL): Güçlü yapısıyla grup üyelerini harekete geçmeleri hususunda teşvik eden ve müzakereci yeteneği ile sorun çözmeye becerikli bir liderlik özelliği olarak bilinir (3, 7, 11, 15, 19, 23, 27 ve 31. madde).

Karizmatik Liderlik (LYOKL): İletişim yeteneğinin üst düzey olmasından dolayı grup üyelerine ilham verebilen ve kendine özgü kültürel ve yapısal değerleri ile karizmatik bir liderlik özelliğini yansıtır (4, 8, 12, 16, 20, 24, 28 ve 32. madde).

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelim Ölçeği (SYO)

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği' nin Türkçe uyarlaması Balçıkan (2010) tarafından 4 alt boyuttan ve 20 maddeden ve 5' li likert tipinde meydana getirilmiştir. Bu alt ölçekler ise; Sosyal Normlara Uyum (SYOSNU)-1,2,3,4 ve 5. madde, Kurallara ve Yönetime Saygı (SYOKYS)-6,7,8,9 ve 10. Madde, Sporda Sorumluluklara Bağlılık (SYOSSB)-11,12,13,14 ve 15. madde ve Rakibe Saygı (SYORS)-16,17,18,19 ve 20. madde alt ölçeklerinden meydana gelmektedir.

Kisel Bilgi Formu

Katılımcıların demografik özellikleri tanımlamak içinde için yaş, cinsiyet, bölüm vb., toplamda 7 tane soru sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS paket program kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel gösterimlerinde betimsel ve ilişkisel verilere yer verilmiştir. Ölçme araçlarının geçerliği-



güvenirliliğini test etmek için Kaiser-Meyer-Olkin testi değerleri tespiti ve cronbach alpha değerleri tespiti yapılmıştır. Daha sonra verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin tespiti için Kolmogorov-Simirnov testi uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin tespitinde nonparametrik testlerden Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın Geçerliliği

Liderlik yönelim ölçeği 32 maddesi kendi arasında ve ölçek toplam puanları ile tutarlı bir sonuç ortaya koyması nedeniyle tüm maddelere faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin ile analiz edilmiştir. Temel bileşenler analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,908 olarak tespit edilmiştir. Bu neticenin literatür ve uzman görüşüne göre yeterli olduğu söylenebilir. Ayrıca liderlik yönelim ölçeğinin 32 maddesinin 4 alt boyutta toplandığı ve bu maddelerin faktör yüklerinin 0,300 ile 0,624 arasında değişkenlik gösterdiği görülmüştür.

Sportmenlik yönelim ölçeğinin 20 maddesinin kendi arasında ve ölçek toplam puanları ile tutarlı bir sonuç ortaya koyması nedeniyle tüm maddelere faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin ile analiz edilmiştir. Temel bileşenler analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,857 olarak tespit edilmiştir. Bu neticenin literatür ve uzman görüşüne göre yeterli olduğu söylenebilir. Öte yandan sportmenlik ölçeğinin 20 maddesinin 4 alt boyutta toplandığı ve bu maddelerin faktör yüklerinin 0,478 ile 0,828 arasında değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırmanın Güvenirliliği

Bir ölçüm aracının güvenirliliği çeşitli yöntemlerle hesaplanmakla birlikte, içlerinde en yaygın olanı içsel tutarlılık (internal consistency) yönetimidir. Çalışmamızda bu yöntemde hesaplanan cronbach alpha güvenirlilik ölçütü kullanılmıştır. Cronbach alpha değeri, 0 ile 1 arasında değişen bir katsayıdır ve bu sayı 1'e yaklaştıkça ölçeğin güvenirliliğinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların liderlik yönelim düzeylerini belirlemek için kullanılan ölçeğinin güvenirlilik katsayısı 0,934 (32 madde) olarak hesaplanırken sportmenlik yönelim ölçeğinin güvenirlilik katsayısı 0,885 (20 madde) olarak tespit edilmiştir.

Katılımcılar Hakkında Bilgiler

Tablo 1: Araştırmaya katılan katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler

Değişkenler	N	Yüzde (%)	
Cinsiyet	Kadın	80	32
	Erkek	170	68
Öğretim Şekli	Örgün	180	72
	II. Öğretim	70	28
Bölümler	BEÖ*	64	25,6



SYB**	78	31,2
REK***	56	22,4
AEB****	52	20,8

*Beden Eğitimi Öğretmenliği**Spor Yöneticiliği Bölümü***Rekreasyon Bölümü****Antrenörlük Eğitimi Bölümü

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılım gösteren katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler sunulmuştur. Buna göre katılımcıları 170' i (%68) erkek ve 80'i (%32) kadın olmak üzere toplamda 250 kişidir. Mevcut 250 kişinin 180'i (%72) örgün öğretim öğrencisiyken 70'i (%28) II. Öğretim öğrencisidir. Öğrencilerin bölümlere göre dağılımı ise BEÖ 64 (%25,6) kişi, SYB** 78 (%31,2) kişi, REK 56 (%22,4) kişi ve AEB 52 (%20,8) kişi olmuştur.

Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Tablo 2: Liderlik Yönelimi ile Sportmenlik Yönelimi

Arasındaki İlişkiyi Gösteren Spearman Korelasyon Analizi

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1-SYOSNU	1									
2-SYOKYS	,536**	1								
3-SYOSSB	,354**	,417**	1							
4-SYORS	,395**	,263**	,180**	1						
5-LYOİYL	,468**	,356**	,382**	,332**	1					
6-LYOYYL	,383**	,306**	,389**	,264**	,764**	1				
7-LYODL	,461**	,335**	,377**	,315**	,748**	,791**	1			
8-LYOKL	,359**	,268**	,308**	,295**	,756**	,731**	,788**	1		
9-SYOG	,801**	,757**	,539**	,671**	,516**	,439**	,495**	,410**	1	
10-LYOG	,462**	,350**	,396**	,337**	,898**	,898**	,916**	,904**	,515**	1

** p<0,01

Normallik testi sonuçlarına göre veriler normal dağılım göstermediğinden dolayı non-parametrik korelasyon testi spearman korelasyon analiz test kullanılmıştır. Bunun neticesinde yapılan analizde;

Sürekli değişkenlerin arasındaki birebir ilişkileri gösteren korelasyon katsayıları Tablo 2'de verilmiştir. Korelasyon katsayılarının yorumlanmasında r=1-0,70 arası olması yüksek ilişkiye



işaret ederken $r=0,70-0,30$ arası orta düzeyde bir ilişkiye ve $r=0,30-0$ arası düşük ilişkiye işaret etmektedir (Büyüköztürk 2010). Korelasyon analiz sonuçları incelendiğinde Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği alt boyutlarından sosyal normlara uyum ile Liderlik yönelim ölçeği alt boyutlarından insana yönelik liderlik ($r=.468$), yapıya yönelik liderlik ($r=.383$), dönüşümsel liderlik ($r=.383$) ve karizmatik liderlik ($r=.359$) alt boyutları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir ($p<.05$).

Kurallara ve yönetime saygı alt boyutu ile Liderlik yönelim ölçeği alt boyutlarından insana yönelik liderlik ($r=.356$), yapıya yönelik liderlik ($r=.306$) ve dönüşümsel liderlik ($r=.335$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilirken; Kurallara ve yönetime saygı alt boyutu ile karizmatik liderlik alt boyutu arasında ($r=.268$) pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur ($p<.05$).

Spor sorumluluklara bağlılık alt boyutu ile Liderlik yönelim ölçeği alt boyutlarından insana yönelik liderlik ($r=.382$), yapıya yönelik liderlik ($r=.389$), dönüşümsel liderlik ($r=.377$) ve karizmatik liderlik alt boyutları arasında ($r=.308$) pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tartışma ve Sonuç

Lider, adil oyun çerçevesinde stratejiler geliştirerek hedeflerine ulaşmaya odaklanırlar. Bu süreçte lider, rakiplerini ve diğer çevresel faktörleri göz önünde bulundurmamak durumundadır. Liderlerden bu stratejileri belirlerken içinde yaşadıkları toplumun ve birlikte çalıştıkları organizasyonun etik ve ahlaki normlarına uygun planlar yapmaları ve uygulamaları beklenmektedir. Spor ortamları için de önemli bir unsur olan fair play, tüm branşlar için yükselen bir etik değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu önem çerçevesinde mevcut çalışmada, Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelimleri ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Alanyazın araştırmalarında spor ortamlarında sportmenlik ve liderlik üzerinde yapılan araştırmalarda farklı sonuçların ortaya konduğu görülmektedir. Pepe vd., (2019) aktif olarak spor yapan (amatör düzeyde) bireyler üzerine yaptığı araştırmada katılımcıların sportmenlik düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir. Başka bir çalışmada ise Tsai ve Fung (2005), basketbolcuların voleybolculara nazaran sportmenliği daha az dikkate aldığını ortaya koymuştur. Öte yandan başka bir çalışmada Tucker ve Parks (2001) ise vücut temasının olduğu ve olmadığı sporlardaki saldırgan tavırların mücadele sporlarında daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Çetinkaya (2018) spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin liderlik yönelimlerini bazı değişkenlere göre yorumlarken alt ölçek bazında alt ölçek puan 8-40 arasında değişir. %72,23 ve %79,25 değişen oranlarla spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin yüksek puanlar aldığı tespit etmiştir.

Mevcut çalışmada sportmenlik yönelim ölçeğinin geneli ile liderlik yönelim ölçeğinin genelinde $p<0,01$ düzeyinde, anlamlı, $r=.515$, pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Mevcut çalışma sonuçlarının Shahram (2016) ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Shahram 2016'da gerçekleştirdiği çalışmada antrenörlerin liderlik stilleri ve sporcuların sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkiyi pozitif yönlü, anlamlı olarak, orta düzeyli bir ilişkiden söz etmektedir. Ayrıca Er ve Koç'ta (2020) amatör futbolcular ($N=205$) üzerinde yaptığı çalışmada liderlik yönelime ve sportmenlik yönelim arasında anlamlı pozitif yönlü bir ilişkiden bahsetmektedir. Sportmenlik yönelim ölçeği ile Liderlik Yönelim Ölçekleri genelinde ve iki ölçeğin alt ölçekleri arasında, pozitif, anlamlı, $p<0,01$ düzeyinde, büyük oranda orta düzeyde bir ilişkinin olduğu söylenebilir.



Günümüz dünyasında, spor programları sportmenliği geliştirmeyi amaçlamaktadır. Antrenörler ve aileler bu gelişimin odak noktasında yer almaktadır. Genç yetişkin bireylerin olgunlaştıkça sportmenliği geliştirmenin öneminin farkına varacakları ifade edilebilir. Sonuç olarak alınan lisans düzeyindeki spor eğitiminin sportmenlik yönelimi ile liderlik yönelimini üzerinde olumlu etkisinin olduğu söylenebilir.



KAYNAKLAR

- Akoğlu, H. E., Ayyıldız, E., Sunay, H. (2019). Uluslararası Spor Organizasyonlarına Katılan Sporcuların Sporda Ahlaktan Uzaklaşma ve Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi. II. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi, 21-24.
- Arslan, H., Uslu, B. (2014). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *e-International Journal of Educational Research*, 5 (1): 42-60
- Aydın, F., Sunay, H., Bal, E., Ayyıldız, E. (2019). The Relation Between Self-Efficacy And Group Cohesiveness Perceptions Of Professional Men And Woman's Football Team (Ankara Province example). *Universal Journal of Management* 8(2): 33-38, 2020.
- Balçıkanlı, GS. (2010). Çok boyutlu sportmenlik ölçeğinin Türkçe' ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15 (1): 1-10
- Bilir FP. (2005). Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün örgüt iklimi ve çalışanların katılımı ile ilgili algılamaları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Bolman, LG., Deal, TG. (1991). Leadership and management effectiveness: a multi-frame multi-sector analysis. *Human Resource Management* ; 30 (4):509-534
- Bredemeier, B., Weiss, M., Shields, D., Cooper, B. (1986). The relationship of sport involvement with children's moral reasoning and aggression tendencies. *Journal of Sport Psychology*; 8(4): 304–318. DOI:<https://doi.org/10.1123/jsp.8.4.304>
- Bredemeier, JBL. (1994). Children's moral reasoning and their assertive, aggressive, and submissive tendencies in sport and daily life. *Journal of Sport & Exercise Psychology*; 16(1): 1-14. DOI: <https://doi.org/10.1123/jsep.16.1.1>
- Bredemier, BJL., Fisher, LA. (1986). Caring about İnjustice: the moral self-perceptions of Professional female bodybuilders. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 22, 327-344
- Bundel, CM. (1930). Is leadership losing its importance. *Infantry Journal*, 36(2), 339-349.
- Büyüköztürk, Ş.(2010). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (İstatistik araştırma deseni, spss uygulamaları ve yorumları). Pegem Akademi, 11.Baskı; ISBN 978-975-6802-74-8.
- Chantal, Y., Bernache-Assollant, I. (2003). A prospective analysis of self-determined sport motivation and sportpersonship orientations. *The Online Journal of Spor Psychology* 5 (4): 11-18
- Copeland, M. (1969). *The Game of Nations: The Amorality of Power Politics*. London: Weidenfeld and Nicolson. pp. 272.)
- Cremades. JG. (2014). Becoming a sport, exercise, and performance psychology professional: A global perspective. First ed. Abingdon Psychology.
- Çakıcı, HA. (2009). Amatör Futbolcuların Liderlik Özellikleri İle Sportmenlik Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. T.C. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Çelik, C., Sünbül, Ö. (2008). Liderlik algılarında eğitim ve cinsiyet faktörü: Mersin ilinde bir alan araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3): 49-66.



- Çetinkaya, G., İmamoğlu, G. (2018). Üniversite Spor eğitimli öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin farklı değişkenlere göre araştırılması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 11* (59) ISSN:07-9581 doi: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2681>
- Dereli, M. (2003). A survey research of leadership styles of elementary school principles. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Er, Y., Koç, MC. (2020). Investigation of the relationship between the leadership characteristics. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9 (5): 123-132
- Filiz, N., Erol, F., Dikmen, M., Altınkaynak, S. (2016). Bayan üniversite öğrencilerinde liderlik yöneliminin incelenmesi. International conference on quality in higher education. November 24-25, Sakarya University. 96-102
- Gallagher, JJ. (1997). Least restrictive climate and gifted students. *Peabody Journal of Education*, 72, 153-165.
- Hogan, R., Curphy, GJ., Hogan, J. (1994). What we know about leadership: effectiveness and personality, *American Psychologist*, 49/6, 493-504. *Journal of Organizational Behavior*, 23, 215-235. doi: 10.1002/job.137
- Karataş, A., Gizir, AC. (2013). Üniversite öğrencilerinin psikolojik danışma gereksinimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3): 250-265.
- Paglis, LL., Green, SG. (2002). Leadership self-efficacy and managers motivation for leading change. *Journal of Organizational Behavior* 23, 215-235. Doi:10.1002/job,137
- Patır, S., Yıldız, MS. (2008). İktisadi ve idari bilimler fakültesi işletme bölümü öğrencilerinin sayısal derslerdeki başarısızlık nedenleri ve çözüm önerileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 13 (1): 293-315.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-Play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2 (2): 49-53
- Pepe, K., Kara, A., Özkurt, R., Dalaman, O. (2019). Aktif spor yapan amatör sporcuların spor ortamında (sportmen) davranışlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2): 497-506
- Shahram, S., Hossein, FM., Noshin, B. (2016). Studying the relationship between leadership style of coaches and sportsmanship commitment of athletes (a case study of professional athletes in 1.r. I. Karate super league). *Medical-biological Problems of Physical Training and Sport*. Doi:<http://dx.doi.org/10.15561/18189172.2016.0308>
- Stewart, JR. (1995). Small Business Owner-Managers and Corporate Manager: A Comparative Study of Achievement Motivation, Risk Taking Propensity and Preference For Innovation. University of North Texas, Doctor of Philosophy, Denton-Texas.
- Stornes T, Bru E (2002). Sportsmanship and perceptions of leadership: an investigation of adolescent handball players' perceptions of sportsmanship and associations with perceived leadership. *European Journal of Sport Science*, 2 (6): 1-15
- Stornes, T. (2001). Sportsmanship in Elite Sports, on The Effects of Personal and Environmental 1 on The Display of Sportsmanship Among Elite Male Handball Players, *European Physical Education Review*, 7 (3): 283-304.



- Stornes, T., Ommundsen, Y. (2004). Achievement goals, motivational climate and sportpersonship: a study of young handball players. *Scandinavian Journal of Education*; 48 (2); 205-221. DOI:<https://doi.org/10.1080/0031383042000198512>
- Tolukan, E., Şahin, M. Y., Ayyıldız, E., Uğurlu, A. (2017). Gençlik Liderlerinin İzlenim Yönetimi Davranışları Üzerine Bir Araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 41-56.
- Tsai, E., Fung, L. (2005). Sportpersonship in youth basketball and volleyball players. *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 7 (2): 37-46.
- Tucker, WL., Parks, JB. (2001). Effect of gender and sport type on intercollegiate athletes' perceptions of the legitimacy of aggressive behaviors in sport. *Sociology of Sport Journal* 18, 403-413.
- Vallerand, RJ., Deshaies, P., Cuerrier, JP. (1997). On the effects of the social context on behavioural intentions of sportsmanship. *International Journal of Sport Psychology*, 28 (2): 126-140
- Vallerand, RJ., Losier, GF. (1994). Self-Determined Motivation and Sportsmanship Orientation: An Assessment of Their Temporal Relationship, *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 16, 229-245.